

คณะผู้จัดทำ

เจ้าของ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วัตถุประสงค์	เพื่อช่วยเพิ่มพูน ขยายขอบเขต เพิ่มความรวดเร็วของการบัญญัติศัพท์ อธิบายความหมายของศัพท์ ให้ทันต่อการตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นในการใช้ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา การค้นคว้า ตลอดจนการพูด การเขียน ที่สามารถทำให้เข้าใจตรงกันได้
ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมควร อภัยพันธุ์ คุณหญิงจวบ จีระโรจน์
บรรณาธิการประจำฉบับ	รองศาสตราจารย์ บังอร ภูวภิรมย์ชัชวาล
กองบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทวีศักดิ์ ศรีเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิทัศน์ กุรุการโกวิท รองศาสตราจารย์ มรณี วัฒนสุวรรณ อาจารย์สุวรรณ คล้ายกระแสด อาจารย์บุญศรี พันธุ์เมฆา
กองจัดการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย ไสมติ (ฝ่ายศิลป์) อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา อาจารย์พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์ อาจารย์วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์
ติดต่อสิ่งจอบได้	"โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์" คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย- ศรีนครินทรวิโรฒ สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10250 โทร. 258-3997

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ บทความในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับนี้ เป็นลิขสิทธิ์

ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณาธิการประจำฉบับ แต่สิง

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตระหนักถึงความจำเป็น

และความสำคัญของคำศัพท์ทางการศึกษา ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์

มหาศาล ในการค้นคว้า การวิจัย การเรียนการสอน ตลอดจนการพูดและการเขียนทั่วไป ทำให้สามารถเข้าใจตรงกันและสื่อความหมายซึ่งกันและกันได้อย่างถูกต้อง โดยมีได้จำกัดอยู่แต่เพียงในวงการศึกษาเท่านั้น วงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงเช่นเดียวกัน

การเขียนคำสำหรับสารานุกรมศึกษาศาสตร์ มีลักษณะผิดแผกไปจากการเขียนคำอธิบายในตำรา บทความ หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ การอธิบายความหมายของคำแต่ละคำ ผู้เขียนจะต้องศึกษาเกี่ยวกับคำนั้น ๆ เป็นอย่างดี แล้วจึงกำหนดโครงสร้างในการอธิบายคำ ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้เกี่ยวกับคำ ๆ นั้นในด้านใดบ้าง การอธิบายจะต้องใช้ความสามารถพิเศษ อธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย โดยใช้ภาษาและสำนวนตามหลักภาษาไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้จากคำนั้น ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

คำในสารานุกรมศึกษาศาสตร์แต่ละคำ กว่าจะปรากฏสู่สายตาท่านผู้อ่านได้ จะต้องผ่านการตรวจสอบ ซักถาม แก้ไข และปรับปรุง จากคณะกรรมการหลายฝ่าย เริ่มตั้งแต่กรรมการศัพท์สาขาวิชานั้น ๆ กรรมการฝ่ายวิชาการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สิ่งที่เป็นความชื่นชมซึ่งก่อให้เกิดความภูมิใจในใจอย่างยิ่งก็คือ บรรยายากและเสรีภาพทางวิชาการ ที่ทุกท่านทุ่มเทให้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อเขียนคำที่ได้รับมอบหมาย หรือการพิจารณาคำในสาขาวิชาต่าง ๆ จะอภิปรายอย่างมีหลักการและมีเหตุผล โดยมีข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในที่ประชุมทุกครั้ง คำใดที่ไม่อาจหาข้อยุติได้ในการประชุมกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จะนำเสนอคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้พิจารณา

ความคิดเห็นของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีท่านศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นประธาน ถือเป็นข้อยุติ

สารานุกรมศึกษาศาสตร์ "ฉบับที่ 1" นี้ เสนอคำในสาขาวิชาต่าง ๆ ถึง 9 สาขา ได้แก่ ปรัชญาการศึกษา องค์การและสถาบันเกี่ยวกับการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา สถิติและวิจัยการศึกษา จิตวิทยาการศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการ การแนะแนว การศึกษาพิเศษ ตลอดจนพลศึกษาและนันทนาการ รวมทั้งสิ้น 34 คำ ท่านผู้เขียนคำต่าง ๆ ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับนี้ เป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาทั้งสิ้น อาทิเช่น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี, ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต, อาจารย์ทองหล่อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา, ศาสตราจารย์ พันเอกประเสริฐ กาญจนาสิต, อาจารย์ เตโช สวานานนท์, รองศาสตราจารย์ รจนา หรรทรานนท์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีคำสำหรับสารานุกรมศึกษาศาสตร์ในสาขาวิชาอื่น ๆ ซึ่งจะตีพิมพ์ในฉบับต่อ ๆ ไป สาขาวิชาเหล่านี้ ได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ, การบริหารการศึกษา, สุขศึกษา, หลักสูตรและการสอน, อาชีวศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์, ศิลปศึกษา, และดนตรีศึกษา

สาระสำคัญที่ท่านผู้อ่านจะได้รับจากสารานุกรมฉบับนี้ คือ ความหมายของคำว่าการศึกษา การศึกษาแบบพิพัฒนาการกับการศึกษาทั่วไป รวมทั้งความมุ่งหมายและพื้นฐานของการศึกษา, รูปแบบของปรัชญาการศึกษา คำที่น่าสนใจอย่างหนึ่งก็คือคำว่า ประสพการณ์ จิตวิทยา สติศึกษา การวัด สถิติ การวิจัย ยิ่งไปกว่านั้นท่านจะให้ทราบเรื่องราวอย่างละเอียดเกี่ยวกับโรงเรียนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ไปจนถึงวิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย รวมทั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อบกพร่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำสารานุกรมศึกษาศาสตร์ "ฉบับที่ 1" นี้บ้าง ในนามของคณะผู้จัดทำ ขออ้อมรับคำห้วงติง เพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น จากท่านผู้อ่าน ด้วยความเคารพและขอบพระคุณยิ่ง โปรดส่งความคิดเห็นของท่านมายัง กองบรรณาธิการได้ตลอดเวลา ถ้าท่านประสงค์จะได้สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ หรือจะให้ความอนุเคราะห์การจัดทำฉบับต่อ ๆ ไป ขอได้โปรดแจ้งความจำนงมาที่ กองบรรณาธิการให้เช่นเดียวกัน และขอขอบพระคุณล่วงหน้าเป็นอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

บรรณาธิการ

สารบัญ

0

สาขาวิชาปรัชญาการศึกษา

หน้า

ศ. ดร.สาโรช บัวศรี "การศึกษา"	3
ศ. ดร.สาโรช บัวศรี "การศึกษาแบบพัฒนาการ".....	7
รศ. สมบูรณ์ พรธนาภพ "การศึกษาทั่วไป".....	11
ผศ. ดร.พิสิทธิ์ สาระวิจิตร "ความมุ่งหมายของการศึกษา".....	15
รศ. สมบูรณ์ พรธนาภพ "พื้นฐานการศึกษา"	19
ผศ. ดร.ศักดิ์ดา ปรากฏ์ประทานพร "รูปแบบของปรัชญาการศึกษา" ..	23
ศ. ดร.สาโรช บัวศรี "ประสบการณ์".....	25

สาขางค์การและสถาบันเกี่ยวกับการศึกษา

นายทองหล่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา "โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ".....	31
รศ. วรวิทย์ วคินสรากร "โรงเรียน".....	40
รศ. วรวิทย์ วคินสรากร "โรงเรียนเอกชน"	43
รศ. วรวิทย์ วคินสรากร "โรงเรียนมัธยมแบบประสม" ..	48
ศ. พันเอกประเสริฐ กาญจนะวลิต "โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า"	52
นายเดโช สวานานนท์ "วิทยาลัยครู"	56
รศ. วรวิทย์ วคินสรากร "มหาวิทยาลัย" ..	58
นายถนอม ทัฬหพงศ์ "คุรุสภา".....	62
ศ. ดร.พจน์ สะเพียรชัย "สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ".....	66
ผศ. พวา พันธุ์เมธา "สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย" ..	69
รศ. ชม ภูมิภาค "สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย" ..	73

สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ศ.สนั่น ปัทมทิน "โสตทัศนศึกษา"	81
--------------------------------------	----

สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา

รศ. ดร.ไพศาล หวังพานิช "การวัด"	187
รศ. ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์ "ความเที่ยงตรง"	90
ผศ. ดร.โชติ เพชรชื่น "คะแนน"	93
รศ. ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์ "ความคลาดเคลื่อน".....	96

สาขาวิชาสถิติและวิจัยการศึกษา

รศ. ดร.อนันต์ ศรีโสภากา "สถิติ"	101
รศ. ดร.อนันต์ ศรีโสภากา "การวิจัย"	104
รศ. ดร.อนันต์ ศรีโสภากา "การสุ่มตัวอย่าง"	107
รศ. บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ "ความแปรปรวน"	110
รศ. บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ "การวิเคราะห์ความแปรปรวน"	114

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและจิตวิทยาพัฒนาการ

ศ. ดร.จรรยา สุวรรณดิศ "จิตวิทยา".....	123
---------------------------------------	-----

สาขาวิชาการแนะแนว

ดร.สวัสดิ์ สุวรรณอักษร "การแนะแนว"	129
ผศ. ดร.คมเพชร ฉัตรสุภกุล "พลวัตในกลุ่ม"	132
อ.พรรณดิศ วาณิชย์การ "การทำงานแบบกลุ่ม"	135

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

รศ. รจนา ทรรทรานนท์ "การพูดไม่ชัด"	141
--	-----

สาขาวิชาพลศึกษาและนันทนาการ

ผศ. ส้ำรวล รัตนาจารย์ "การแข่งขันกีฬาภายใน"	147
---	-----

แนะนำท่านผู้เขียน	153
---------------------------	-----